

Utlåtande Rotel I (Dnr KS 2021/433)

Ett stadsövergripande program mot rasism

Motion av Madeleine Kaharascho Frid och Lisa Palm (båda Fi)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige av Madeline Kaharascho Fridh och Lisa Palm (båda Fi) konstateras att sedan år 2015 är staden medlem i European Coalition of Cities against Racism (ECCAR), men att mer behöver göras.

Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att kommunfullmäktige beslutar om att ta fram ett stadsövergripande program mot rasism som följs upp i stadens ordinarie ledningssystem. Motionärerna föreslår också att civilsamhället görs delaktiga i framtagandet av programmet mot rasism.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, äldre-
nämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdels-
nämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Civil Rights Defenders, IM Sweden
Stockholm och Ungdom mot rasism Stockholm.

IM Sweden Stockholm och Ungdom mot rasism har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret pekar på att stadens budget och ett antal styrdokument berör arbetet mot diskriminering finns på plats idag.

Utbildningsnämnden nämner det arbete om värdegrund som sker i stadens skolor och att det finns flertalet specifika dokument som reglerar arbetet mot rasism och diskriminering.

Äldrenämnden menar att stadens arbete bör fortsätta och arbete med frågan sker inom ramen för redan befintliga åtaganden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd understryker att arbetet är en del i förvaltningens övergripande kompetensförsörjning och arbete.

Skärholmens stadsdelsnämnd påtalar att flertalet dokument som har relevans för arbetet mot rasism redan finns.

Södermalms stadsdelsnämnd nämner det arbete som redan sker inom ramen för arbetet med mänskliga rättigheter.

Civil Rights Defenders tillstyrker motionen och menar att ett stadsövergripande program måste fokusera på att motverka diskriminering och rasism både i offentlig verksamhet och i samhället i stort.

Mina synpunkter

Rasism är precis som motionärerna beskriver något som kan ta sig olika uttryck och har sin särskilda prägel i olika sammanhang. Rasism ska alltid motarbetas. Därför är de styrdokument som kommunfullmäktige beslutat om tidigare mycket viktiga. Exempel på styrdokument som berör motionens intentioner är, som stadsledningskontoret påtalar, *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och länsuttryck, program för ett jämställt Stockholm* och *riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter*.

Likt flera remissinstanser pekar på pågår ett arbete med värdegrund och att motverka rasism i de verksamheter som remissinstanserna ansvarar för. Därför är ett stadsövergripande program mot rasism inte hela lösningen.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion om ett stadsövergripande program mot rasism

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Torun Boucher (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Bifalla motionen

2. Därutöver anför följande:

Vi lever i en tid där högerextremism och vit makt-rörelser växer. Rasism kan vara fysiskt hotfullt men det kan också vara väldigt subtilt och passera utan att någon annan än den drabbade noterat vad som skett. Rasism och diskriminering tar sig olika uttryck beroende på tid, rum och plats. Det sitter i strukturer, riktlinjer och arbetsmetoder. I såväl skola och arbetsplatser, som på tunnelbanan och gatan. Vi ser det i livslängd, folkhälsa, och i hushållskassan. För att kunna nå reell förändring krävs det mer än hänvisning till befintliga program och styrdokument där *allas rättigheter* finns med som punkt på en längre lista.

Precis som antidiskrimineringsbyrån Civil Right Defenders skriver i sitt remissvar finns det behov av ett mer strukturerat och stadsövergripande arbete mot rasism i Stockholms stad. Ett program med fokus på att både motverka rasism och diskriminering i offentlig verksamhet, men också i samhället i stort.

Stockholm presenteras ofta som en stad som aktivt arbetar för att leva upp till de mänskliga rättigheterna. Men vi vet att utmaningarna är många och att det krävs aktiva åtgärder och handlingskraft för att vara i framkant i arbetet mot diskriminering. Något som ett stadsövergripande program mot rasism skulle kunna bidra till. Ett program som lägger grunden för stadens arbete mot rasism och diskriminering och som utformas i samverkan med civilsamhället och antidiskrimineringsbyråerna, och som sedan följs upp i stadens ordinarie ledningssystem.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Vi står bakom motionens intentioner och delar den problembeskrivning som lyfts. Under den här mandatperioden har vi fått se att arbetet med mänskliga rättigheter har stannat upp. Ett omtag behövs om Stockholm ska leva upp till sina åtaganden. Stockholm ska vara en stad fri från rasism och vi anser att det arbetet måste stärkas och bli mer strukturerat.

Vi menar dock att det finns behov av att se över stadens styrdokument för att uppnå en effektivare styrning. Idag finns ett antal olika handlingsplaner, strategier och program inom flertalet, ofta överlappande, områden. En översyn i syfte att tydliggöra och renodla stadens styrdokument bör kunna leda till en effektivare styrning av stadens verksamheter där målsättningar och åtgärder inom respektive område klargörs. I samband med en sådan översyn bör en bedömning göras hur arbetet mot rasism på bästa sätt kan utformas i staden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 27 oktober 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Hans Altsjö

Reservation anfördes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige av Madeline Kaharascho Fridh och Lisa Palm (båda Fi) konstateras att sedan år 2015 är staden medlem i European Coalition of Cities against Racism (ECCAR), men att mer behöver göras. Rasismen skapar stor otrygghet och försämrade livsvillkor för stadens invånare. Likaså konstateras att staden har flertalet program om allt från upphandling till jämställdhet, men inget om rasism.

Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att kommunfullmäktige beslutar om att ta fram ett stadsövergripande program mot rasism som följs upp i stadens ordinarie ledningssystem. Motionärerna föreslår också att civilsamhället görs delaktiga i framtagandet av programmet mot rasism.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, äldre-
nämnden, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdels-
nämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Civil Rights Defenders, IM Sweden
Stockholm och Ungdom mot rasism Stockholm.

IM Sweden Stockholm och Ungdom mot rasism har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens budget tydliggör att staden ska leva upp till de mänskliga rättigheterna och att diskriminering inte ska förekomma.

Kommunfullmäktige har dessutom beslutat flera styrdokument som tydliggör en riktning för stadens arbete med att leva upp till de mänskliga rättigheterna:

- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018-2022,
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018 -2022,
- Program för ett jämställt Stockholm 2018 – 2022,
- Stockholms stads strategi för romsk inkludering 2018 – 2022,
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018 -2023,

- Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter samt
- Handlingsprogram för äldrevänlig stad.

Programmen tydliggör att stadens verksamheter ska utveckla träffsäkra åtgärder som främjar de mänskliga rättigheterna för människor som tillhör särskilt utsatta grupper. Det angreppssättet knyter dessutom an till principen i Agenda 2030 om att ingen ska lämnas utanför. Det inbegriper att aktivt motverka rasism.

Som nämns i motionen är staden också medlem i nätverket European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR). Det innebär att staden tar del av ett tiopunktsprogram för att utveckla en stad mot rasism. Därutöver kan nämnas att stadens personalpolicy framhåller att stadens verksamheter ska kännetecknas av alla människors lika värde. I upphandlingsavtal finns antidiskrimineringsklausuler. I olika former av föreningsstöd som tillhandahålls i staden ställs också krav på att föreningen verkar för likabehandling och aktivt motverkar all form av diskriminering.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2021 följande.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 maj 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Att arbeta mot rasism och för inkludering är, som motionärerna skriver, en angelägenhet för alla förvaltningar och bolag i staden. I Stockholms stads skolor är inkludering, normkritik och värdegrundsarbete en viktig del av vardagen. Det finns, förutom de grundläggande uppgifterna runt värdegrundsarbete som uttrycks i skollag och förordningar, ett flertal skolspecifika styrdokument som reglerar arbetet mot rasism och diskriminering. Förvaltningen kan i dagsläget inte se något behov av en stadsövergripande plan mot diskriminering för den egna verksamhetens del. Förvaltningen har samtidigt inga synpunkter på förslagen i motionen då frågan om att initiera och införa ett stadsövergripande program mot rasism inte ligger inom utbildningsnämndens befogenheter.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen, och med hänsyn till beskrivningen ovan, gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2021 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Leif Söderström (SD), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att det är mycket viktigt att staden fortsätter arbetet mot rasism och diskriminering. Mycket arbete återstår för att stadens vision om att vara en stad fri från diskriminering ska bli verklighet. Att rasism skapar otrygghet och försämrade livsvillkor för invånare i Stockholm kan aldrig accepteras. De mänskliga rättigheterna omfattar alla, alltid och överallt.

Äldreförvaltningens uppfattning är att staden bör fortsätta att arbeta aktivt med denna angelägna fråga inom ramen för de åtaganden som redan finns och i enlighet med stadens vision. Nedan följer några exempel på arbete som görs idag.

Stockholms stads vision och Agenda 2030

Stockholm ska enligt stadens vision vara en stad fri från diskriminering. I visionen ska staden också vara känd som en stad där alla kan vara den de är, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Staden har bland annat knutit sitt arbete för alla människors lika värde och rättigheter till Agenda 2030. Särskilt viktiga mål i detta sammanhang är mål 10, Minska ojämlikheten i Stockholms stad, och mål 16, Fredliga och inkluderande samhällen.

Stadens nya hållbarhetsrapport, som kom i mars 2021, ska vara ett verktyg för att förverkliga målen i visionen och Agenda 2030. I rapporten ges en samlad bild av stadens hållbarhetsutmaningar med utgångspunkt i stadens tre inriktningsmål och FN:s 17 globala mål. Rapporten speglar både utvecklingen i staden och dess verksamheter, och utvecklingen i samhället.

Rapporter och nätverk

Under åren 2015 till och med 2017 tog staden fram flera rapporter om social hållbarhet. Delrapporten ”Att synliggöra det omedvetna – En rapport om att förebygga diskriminering i Stockholms stad” fokuserar på etnisk diskriminering. Rapporten ger en bild av diskrimineringens orsaker och omfattning i Stockholms stad idag samt flera förslag till åtgärder och exempel på arbete som redan görs i stadens verksamheter.

Som nämns i motionen är staden också medlem i nätverket European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR). Arbetet utgår från ett tiopunktsprogram, som är ett verktyg för att utveckla arbetet med strategier och policyprogram.

Policys och avtal

Staden arbetar på flera olika sätt för att de mål som uttrycks i visionen, Agenda 2030 och tiopunktsprogrammet ska bli verklighet. Bland annat ställs krav på respekt för alla människors lika värde i policys och avtal.

I Stockholms stads personalpolicy står att stadens verksamheter ska kännetecknas av respekt för alla människors lika värde. Medarbetare i Stockholms stad ska respektera alla människors lika värde och erfarenheter och bemöta brukare, medarbetare och samarbetspartners på ett respektfullt sätt. Chefer ska dessutom arbeta aktivt för lika rättigheter och möjligheter på sina arbetsplatser och säkerställa att den enskildes kompetens blir avgörande vid rekryteringar och att ingen diskriminering sker.

Sedan flera år arbetar stadens förvaltningar och bolag med kompetensbaserad rekrytering, som en metod för att säkerställa att kompetensen är avgörande vid rekrytering och för att minimera risken för diskriminering.

Inom äldreomsorgen finns till exempel antidiskrimineringsklausuler i förfrågningsunderlagen för hemtjänst, vård och omsorgsboenden och dagverksamhet. För att få äldrenämndens föreningsstöd ställs också krav på att föreningen verkar för likabehandling och aktivt motverkar all form av diskriminering.

Mötet med medborgare Stadens verksamheter arbetar dagligen med stadens mål och åtaganden om mänskliga rättigheter. De aktualiseras inom till exempel medborgarkontor, socialtjänst, skola och äldreomsorg.

Sedan några år ingår frågor om upplevelser av diskriminering och diskrimineringsgrund i de brukarundersökningar som staden själv utför. Inom äldreomsorgen handlar det om brukarundersökningar för dagverksamhet. Statistik som beskriver nuläget är en grund till ett framgångsrikt utvecklingsarbete.

De senaste åren har också flera seminarier och utbildningstillfällen kring rasism, diskriminering och normkritik ordnats för medarbetare i staden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2021 följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm mfl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Lisa Palm (Fi), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetet med att motverka och förebygga diskriminering och rasism genomsyrar förvaltningens verksamhet genom stadens styrande dokument Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm, Agenda 2030 samt genom stadens medlemskap i ECCAR.

Vision 2040 - Möjligheternas Stockholm beskriver att Stockholm ska vara världsledande i skyddet av de mänskliga rättigheterna och att staden ska vara fri från diskriminering. Stadens budget 2021 anger att Stockholm ska ligga i framkant med arbetet för mänskliga rättigheter och att staden ska stärka arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och all diskriminering oavsett diskrimineringsgrund.

För att nå visionen arbetar staden aktivt med att förverkliga de 17 globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Det tionde hållbarhetsmålet är minskad ojämlikhet. Stadens budget 2021 anger att Stockholm ska vara ledande i genomförandet av målen på lokal nivå och att utvecklingen av hållbarhetsarbetet ska ske tillsammans med civilsamhället och andra externa aktörer. Stadens samtliga förvaltningar och bolag ska bidra till att målen uppnås. Uppföljningen ska i huvudsak bygga på indikatorer och nyckeltal.

Genom medlemskapet i ECCAR åtar sig staden att följa en tiopunkters handlingsplan för att motverka och förebygga rasism. Handlingsplanen ska säkerställa att kommunen erbjuder välfärd fri från diskriminering, att personer som utsätts för diskriminering och rasism erbjuds stöd, att genom utbildning och information sprida kunskap både inom egna verksamheten och mot invånarna. Utvecklingen ska följas upp genom konsultation med externa aktörer och integreras i kommunens styrsystem.

Arbetet mot rasism är en integrerad del i att respektera mänskliga rättigheter, motverka diskriminering och främja jämlikhet. Detta arbete är en del i förvaltningens övergripande kompetensförsörjning. För att arbetet med frågor som rör lika rättigheter och möjligheter samt diskriminering ska vara en naturlig del av verksamheten genomförs utbildningar och seminarier löpande och följs upp på så väl förvaltningsövergripande nivå som på enhetsnivå.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning håller med om kärnan i motionen, att motverka och förebygga rasism. För att genomföra arbetet finns idag både styrdokument och handlingsplan. Förvaltningen anser att ett utvecklingsområde kan vara att följa upp arbetet mot rasism genom mål, indikatorer och aktiviteter i stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS). Mål och aktiviteter från kommunfullmäktige är viktiga styrmedel för förvaltningar och bolag i att kunna omsätta strategier till praktik. I utformningen av dessa är civilsamhället en självklar och viktig källa till information.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2021 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Tapani Juntunen m.fl. (SD), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid m.fl. (S), Anna Laine m.fl. (V) och Sara Soumah (Fi), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser att det finns flera aktuella program som på olika sätt har relevans för arbetet mot rasism, varav några listas nedan:

- Strategi för romsk inkludering 2018-2022
- Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022
- Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022
- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018- 2023
- Kommunikationsprogram för Stockholms stad 2017 – 2022
- Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022
- Stockholms stads näringslivspolicy
- Strategi för en äldrevänlig stad
- Reviderad Personalpolicy för Stockholms stad med flera.

Förvaltningen menar, som beskrivs i motionen, att rasism tar sig olika uttryck och precis som andra former av förtryck eller diskriminering bör arbetas med ur ett intersektionellt perspektiv. Av den anledningen ser förvaltningen att ett utvecklat arbete mot rasism i staden bör innebära att strategier för att stärka mänskliga rättigheter och motverka förtryck och diskriminering utifrån samtliga diskrimineringsgrunder i en ökande utsträckning bör integreras i de styrande program som staden arbetar fram utifrån det kommunala kärnuppdraget snarare än att tas omhand i ett eget program. På så sätt menar förvaltningen att arbetet mot all form av diskriminering, när det kopplas tydligt till olika verksamhetsområden, i större utsträckning kan förväntas genomsyra arbetet i stadens alla verksamheter.

Jämställdhetsanalys

Arbetet mot rasism och för mänskliga rättigheter utgår ifrån diskrimineringsgrunderna så som de är fastställda i diskrimineringslagen. Rasism tar sig olika uttryck och

bör, precis som andra former av förtryck eller diskriminering, arbeta med ur ett intersektionellt perspektiv där kön självklart är en faktor att beakta.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 juni 2021 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ersättaryttrande gjordes av Antonia Simon (Fi), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar skribenternas bild att rasism tillika övriga diskrimineringsgrunder inte är acceptabelt. Olika insatser har gjorts under en lång tid. Trots detta är rasism och följer av rasism, fortfarande ett problem i samhället och därmed också i Stockholm.

I ”Vision 2040 – Ett Stockholm för alla”, har Stockholms stad fastställt ett genus och antirasistiskt perspektiv som ska integreras i alla stadens verksamheter. Det är i linje med stadens hållbarhetsmål (mål 10, Agenda 2030) att möjliggöra och verka för bland annat att alla människor oavsett hudfärg, kön, funktionsnedsättning, etnicitet, ursprung, sexuell läggning, trosuppfattning eller ålder bli inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Det stämmer som skribenterna säger att staden har ett program för jämställdhet men saknar ett sammanhållet program för ett jämställt och jämlikt Stockholm och som inkluderar samtliga diskrimineringsgrunder. Staden har istället flera olika program som innefattar ett normkritiskt förhållningssätt med ett jämlikhetsperspektiv. Det ingår också bland annat i förskolans och skolans läroplan att arbeta med värdegrund och att jobba aktivt mot diskriminering. Det finns även ett inspirationsmaterial ”Mänskliga rättigheter – inspiration och idéer att ta vidare” som resonerar kring diskrimineringsgrunder och normkritik.

För att hålla nere andelen program i staden och samordna diskrimineringsfrågorna i så stor utsträckning som möjligt vill förvaltningen föreslå att staden istället för ytterligare ett program, snarare vid revidering av Program för ett jämställt Stockholm 2018-2022, överväger ett sammanhållet program för jämlikt Stockholm som inkluderar samtliga diskrimineringsgrunder

Civil Rights Defenders

Civil Rights Defenders remissvar daterat den 30 juni 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Rasism är inte ett obekant fenomen för Stockholms stads invånare. 2019 omhändertogs exempelvis en gravid kvinna av en ordningsvakt som senare avslöjats ha skrivit rasistiska inlägg. Även i allmänhet är frågan om etnisk profilering ständigt aktuell och uppmärksammades bland annat under förra årets BLM-demonstrationerna. I Diskrimineringsombudsmannens senaste årsredovisning framgår att flest anmälningar om diskriminering har samband med etnisk tillhörighet (s. 93 i redovisningen). 2018 publicerade Länsstyrelsen i Stockholm en rapport där det framkom att afrosvenskar diskrimineras på arbetsmarknaden i Stockholms län.

Civil Rights Defenders bevakar människorättsituationen i Sverige och vi ser att diskriminering och rasism tillhör de områden där civilsamhällets insatser behövs allra mest. Som människorättsorganisation och antidiskrimineringsbyrå har vi genom åren gjort betydelsefulla insatser för att motverka rasism och diskriminering i Stockholms stad, både för att komma tillrätta med utmaningar i offentlig verksamhet och i samhället i stort. Till exempel har Civil Rights Defenders i flera år bedrivit ett påverkansarbete gentemot polisen och beslutsfattare för att motverka etnisk-/rasprofilering. Tillsammans med Stockholms universitet har vi tagit fram rapporten Slumpvis utvald – en av få rapporter i Sverige att undersöka etnisk-/rasprofilering på ett bredare plan – och som består av kvalitativa intervjuer av såväl polis som minoritetsgrupper som drabbats. Vi arbetar också för att motverka organiserad rasism och år 2017 polisanmälde vi flera högt uppsatta personer från NMR för hets mot folkgrupp.

Vi har därutöver drivit strategiska processer i syfte att rasism i Stockholms stad ska minska. Förra året företrädde vi en röstmottagare som vägrade att följa valnämndens riktlinjer att byta ut röstmottagare av viss etnisk bakgrund om en väljare ville det. Vi har också kritiserat Stockholms stads valnämnd som gett en sådan instruktion eftersom den innebär att rasistiska åsikter skulle påverka offentlig verksamhet.

Civil Rights Defenders ser ett behov av ett mer strukturerat arbete mot rasism i Stockholms stad. Det är av stor vikt att staden tar mer plats i arbetet mot rasism och är mer aktiv i denna fråga. Vi tillstyrker därför förslaget att Stockholms stad tar fram ett stadsövergripande program om hur arbetet mot rasism ska bedrivas i staden. Det bör understrykas att arbetet behöver fokusera på att motverka diskriminering och rasism i offentlig verksamhet liksom i samhället i stort. I detta arbete kan vi och andra stockholm-baserade antidiskrimineringsbyråer utgöra en viktig resurs eftersom vi har nyckelkunskaper om diskriminering och rasism i Stockholm stad genom vår direktkontakt med enskilda individer som utsätts för diskriminering och civilsamhället i övrigt.

Som en del av det nya programmet är det angeläget att civilsamhällets förutsättningar för att bekämpa rasism stärks. Detta kan staden göra genom att bidra till att finansiera vår antidiskrimineringsverksamhet och därigenom bidra till att vårt arbete är effektivt och långsiktigt hållbart. Vi är övertygade om att Stockholms stad vill vara i framkant med arbetet mot diskriminering. Stockholms stad ingår sedan 2015 i nätverket European Coalition of Cities against Racism, varför det är uppenbart för oss att staden delar vår vision om ett samhälle fritt från diskriminering.

Vissa antidiskrimineringsbyråer, särskilt de som är etablerade i större städer, erhåller redan stöd från sina hemkommuner, t.ex. Malmö stad och Göteborgs stad. Ett stöd från Stockholms stad till ideella organisationer skulle bidra till vårt gemensamma mål att verka mot rasismen och är också en förutsättning för att vi ska kunna bidra till arbetet med ett stadsövergripande program på ett effektivt sätt.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Leif Söderström (SD) enligt följande.

1. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att avslå motionen
2. därutöver anför följande

En remiss på en motion från Feministiskt Initiativ med syftet att inrätta ett stadsövergripande program mot rasism har inkommit till äldrenämnden. Sverigedemokraterna instämmer i motionens ansats – att rasism inte är acceptabelt och skall motarbetas – men anser att motionen hamnar fel i sina lösningsförslag.

Äldreförvaltningen pekar i sitt tjänsteutlåtande på det faktum att en rad olika värdegrundsdokument redan ligger till grund för att bedriva ett arbete mot rasism och diskriminering. Mot den bakgrunden är det oklart vad motionen skulle bidra med i arbetet mot rasism, utöver det faktum att tid och resurser spenderas på projektet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Veronica Palm m.fl. (S) och Hassan Jama m.fl. (V) enligt följande.

Vi lever i en tid där högerextremism och vit makt-rörelser växer. Samtidigt är rasistiska processer inte alltid synliga eller det vi förväntar oss när vi tänker på vad som är rasistiskt – speciellt för dem som inte drabbas direkt av dess konsekvenser. Rasism kan vara både fysiskt hotfullt men det kan också vara väldigt subtilt och passera utan att någon annan än den drabbade noterat vad som skett.

Rasism och diskriminering tar sig olika uttryck beroende på tid, rum och plats. Det sitter i strukturer, riktlinjer och arbetsmetoder. I såväl skola och arbetsplatser, som på tunnelbanan och gatan. Vi ser det i livslängd, folkhälsa, och i hushållskassan.

För att kunna synliggöra alla dessa komplexa mönster rasismen tar sig uttryck och bekämpas krävs verktyg. Exempel behöver staden inhämta forskning och resultat från hur andra städer eller länder jobbar mot rasism. För att vi ska kunna bekämpa rasism går inte att göra genom att skriva en mening om diskriminering i ett program som handlar om något helt annat - utan behöver konkreta åtgärder och strategier. Det går inte att hänvisa till redan pågående strategier eftersom det bevisligen inte har varit verksamt.

Om politiken verkligen vill ta sig an uppdraget att arbeta mot rasism, så krävs det att alla stadens verksamheter får ta del av det arbetet. Genom att först ta fram, och sedan implementera, gemensamma insatser - både förebyggande och direkta åtgärder. Detta kan bara göras om det finns ett tydligt program med en väl utformad, och forskningsbaserad, strategi som arbetar stadsövergripande för att nå ut över hela staden.

Ersätтарыttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Ställde sig bakom socialdemokraternas och vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Tapani Juntunen m.fl. (SD) enligt följande.

1. Att stadsdelsnämnden avstyrker motionen
2. Att därutöver anför följande

En motion från Feministiskt Initiativ med syftet att inrätta ett stadsövergripande program mot rasism har inkommit till stadsdelsnämnden. Sverigedemokraterna instämmer i motionens ansats – att rasism är dåligt och bör motarbetas – men anser att motionen hamnar fel i sina lösningsförslag. Stadsdelsförvaltningen pekar i sitt tjänsteutlåtande på det faktum att en rad olika värdegrundsdokument redan ligger till grund för att bedriva ett arbete utan godtycklig diskriminering. Mot den bakgrunden är det oklart vad motionen skulle bidra med i arbetet mot rasism, utöver det faktum att tid och resurser spenderas på projektet.

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid m.fl. (S), Anna Laine m.fl. (V) och Sara Soumah (Fi) enligt följande.

Vi lever i en tid där högerextremism och vit makt-rörelser växer. Samtidigt är rasistiska processer inte alltid synliga eller det vi förväntar oss när vi tänker på vad som är rasistiskt - speciellt för dem som inte drabbas direkt av dess konsekvenser. Rasism kan vara både fysiskt hotfullt men det kan också vara väldigt subtilt och passera utan att någon annan än den drabbade noterat vad som skett. Rasism tar sig olika uttryck beroende på tid, rum och plats. Det sitter i strukturer, riktlinjer och arbetsmetoder. I såväl skola och arbetsplatser, som på tunnelbanan och gatan. Vi ser det i livslängd, folkhälsa, och i hushållskassan. Vi ser det i rubriker och i tv-rutan. Ibland är det så pass inrotat att det, omedvetet, reproduceras bara för att det alltid har varit på ett visst sätt.

För att kunna synliggöra alla dessa komplexa mönster krävs verktyg. I samverkan med civilsamhället och de som sitter på personlig erfarenhet, men också de som har faktiskt kunskap om hur man kan bekämpa rasism. Det kan till exempel innebära att behöva inhämta forskning och resultat från hur andra städer eller länder jobbar.

Att bekämpa rasism går inte att göra genom att skriva en mening om diskriminering i ett program som handlar om något helt annat - och hoppas på att det ska räcka. Det går inte att hänvisa till redan pågående strategier - för faktum är att det inte finns ett enda program om rasism i Stockholms stad. Att hänvisa till att ett program mot rasism inte behövs eftersom stadens arbete mot diskriminering är intersektionellt håller inte. Det intersektionella perspektivet innebär att tydliggöra hur och varför olika makt-

strukturer förstärker varandra, vilket står i motsats till att tala om alla diskrimineringsgrunder som ett enda fenomen. Precis som de andra specifika program som staden arbetar med och hänvisar till, så behövs även ett riktat stadsövergripande program mot rasism. Eller finns här en hierarki av vilka diskrimineringsgrunder/maktstrukturer som vi bör utforma ett program kring och inte? Den senaste tidens synliggörande av hur utbredd rasismen är visar att det behövs riktade insatser som når hela staden kring just denna problematik.

Om staden verkligen vill ta sig an uppdraget att arbeta mot rasism, så krävs det att alla stadens verksamheter får ta del av det arbetet. Genom att först ta fram, och sedan implementera, gemensamma insatser - både förebyggande och direkta åtgärder. Detta kan bara göras om det finns ett tydligt program med en väl utformad, och forskningsbaserad, strategi som arbetar stadsövergripande för att nå ut över hela staden. Det arbetet får inte reduceras till att bara vara något som kan buntas ihop med redan aktuella program som på olika sätt ska ha relevans för arbetet mot rasism. Det räcker inte.

Södermalms stadsdelsnämnd

Ersätтарыtrande gjordes av Antonia Simon (Fi) enligt följande.

Vi lever i en tid där högerextremism och vit makt-rörelser växer. Samtidigt är rasistiska processer inte alltid synliga eller det vi förväntar oss när vi tänker på vad som är rasistiskt - speciellt för dem som inte drabbas direkt av dess konsekvenser. Rasism kan vara både fysiskt hotfullt men det kan också vara väldigt subtilt och passera utan att någon annan än den drabbade noterat vad som skett.

Rasism tar sig olika uttryck beroende på tid, rum och plats. Det sitter i strukturer, riktlinjer och arbetsmetoder. I såväl skola och arbetsplatser, som på tunnelbanan och gatan. Vi ser det i livslängd, folkhälsa, och i hushållskassan. Vi ser det i rubriker och i tv-rutan. Ibland är det så pass inrotat att det, omedvetet, reproduceras bara för att det alltid har varit på ett visst sätt.

För att kunna synliggöra alla dessa komplexa mönster krävs verktyg. I samverkan med civilsamhället och de som sitter på personlig erfarenhet, men också de som har faktiskt kunskap om hur man kan bekämpa rasism. Det kan till exempel innebära att behöva inhämta forskning och resultat från hur andra städer eller länder jobbar.

Att bekämpa rasism går inte att göra genom att skriva en mening om diskriminering i ett program som handlar om något helt annat - och hoppas på att det ska räcka. Det går inte att hänvisa till redan pågående strategier - för faktum är att det inte finns ett enda program om rasism i Stockholms stad.

Om staden och stadsdelarna verkligen vill ta sig an uppdraget att arbeta mot rasism, så krävs det att alla verksamheter får ta del av det arbetet, det ska genomsyra allt som görs genom implementera, gemensamma långsiktiga insatser - både förebyggande och direkta åtgärder.

Detta kan bara göras om det finns ett tydligt program med en väl utformad, och forskningsbaserad, strategi som arbetar stadsövergripande. Där räcker det inte med att fastställa ett perspektiv som man sen hoppas på att verksamheterna ska kunna verkställa. Hur följer man upp det? Finns någon utvärdering? Precis som förvaltningen har svarat - så är rasism och dess konsekvenser en verklighet för många av stadens invå-

nare. Därför kan vi inte luta oss mot att det som görs räcker, inte ens för att man vill hålla nere andelen program. Arbetet mot rasism får inte reduceras till att bara vara något som kan buntas ihop med redan aktuella eller pågående strategier som på olika sätt ska ha relevans för arbetet mot rasism. Det räcker inte.